

20.12.2011

LUONNOS 0

Timo Karjalainen

Euroopan vakausmekanismia kannattaa rakentaa kestäväille tiedolle

Euroopan pysyvän vakausmekanismin (EVM) vuodella aikaistettu voimaantulo heinäkuussa 2012 pakottaa selventämään Eurooppa-neuvoston 9.12.2011 tähdentämiä tärkeitä tavoitteita ja käsitteitä:

- 1) Miten toteutetaan uudet *laadulliset toimet* kohti aitoa finanssipoliittisen vakauden liittoa euroalueella tehokkaan ohjausjärjestelmän sekä *julkisen talouden kurinalaisuuden* avulla?
- 2) Miten seurataan nykyistä paremmin työllisyys- ja sosiaalipoliittikkaa siltä osin kuin se vaikuttaa makrotalouden vakauteen ja talouskasvuun?
- 3) Miten vahva poliittinen sitoumus muutetaan uusiksi oikeudellisiksi puitteiksi?

Tässä joulun henkisessä paperissani arvioin vakausmekanismin tärkeintä laadullista lähtökohtaa, joka on m mielestäni väärä. Lähtökohtana tulisi olla avoin ja objektiivinen tieto, eikä ideologia, jossa mm. syyllistetään yksipuolisesti julkista sektoria. Julkisen talouden rakenteellisen alijäämän maksimiksi kaavallaan EVM:ssä 0,5 prosenttia bruttokansantuotteesta nykyisen 3 %:n sijasta. Sääntöä rikkovalle jäsenmaalle luvataan tuntuvia rangaistuksia.

Myös Suomi voi saada suuret sakot muutaman vuoden päästä julkisen talouden epätasapainon takia, jos tai kun kaksi kasvavaa veromenojen virtaa johtaa maamme julkistalouden ongelmiin. Yhtäältä veromenomme kasvavat vuoren varmasti, kun lakisääteisiä ansioeläkkeitä, julkista terveyden- ja vanhustenhuoltoa sekä muuta sosiaaliturvaamme koskevat hallitusohjelmassa ja jo aiemmin annetut lupaukset lunastetaan. Toisaalta Suomi voi joutua samaan aikaan jo sovittujen eurokriisiä koskevien sitoumustemme, esim. ERVV:n, IMF:n, sekä kaavailtavan uuden vakausmekanismin EVM:n kautta tukemaan verovaroistamme myös muita euroalueen maita. Markkinavoimat ja finanssipelurit voivat vaikeuttaa sekä Suomen että jo pahasti velkaantuneiden euromaiden mahdollisuuksia samantyyppisten sosiaaliturvalupausten lunastamisessa. Verorahat eivät voi riittää kaikille ja kaikkialle; ei varsinkaan tilanteessa, jossa ylivelkaantuneet maat yrittävät tukea toinen toisiaan. Kaikki menettävät yhdysvaltalaisen luottoluokitusyritysten antamia luokituksia, jolloin kaikkien euromaiden velkojen korot nousevat. Velallisten maiden kansalaisista suuri osa joutuu suuriin vaikeuksiin, erityisesti ne, joiden toimeentulo riippuu verotuloista, kuten julkisen sektorin työntekijät, eläkeläiset ja sosiaaliturvan varassa elävät.

Näyttää siltä, että Saksan ja Ranskan poliitikot, ja mahdollisesti Suomen poliitikot heidän vanavedessään, kohdistavat kurinpalautukset voittopuolisesti julkiseen sektoriin ja sen työntekijöihin. Tämä on väärin. Väärin on myös olettaa, että muu osa taloutta, esim. johdannaisilla keinotteleva yksityinen finanssiteollisuus, ei myös olisi kovakätisen kurinpalautuksen tarpeessa. Pitää myös tutkia ns. markkinavoimien tai finanssiteollisuuden yhteydet yksityisen ja julkisen sektorin kattamattomiin eläkevastuisiin. Yhteydet ovat Suomessa ja tietääkseni myös muualla maailmassa analysoimatta teoreettisesti ja empiirisesti. Objektiivisten analyysien tarve on nyt hyvin suuri. Ehkäpä juuri

totuudenmukaisten analyysien sekä uuden finanssiteollisuuden sääntelyn pelko sai finanssiteollisuuttaan varjelevan Britannia varmuuden vuoksi nopeasti eroamaan uudesta Euroopan vakausmekanismista ja ehkä IMF-vastuistaankin.

Britannian konservatiivihallituksen käyttäytyminen ja monet muut syyt perustelevat hypoteesia, jonka mukaan nimenomaan hallitusten ja yritysten lupaamien kattamattomien eläkevastuiden yhteydet markkinavoimiin ovat finanssispekulaation pääsyy. Hallitukset, yritykset ja kansalaiset pyrkivät finanssiteollisuuden avulla turvaamaan seniorikansalaisten toimeentulon. Hallitsemattomina nämä yhteydet voivat suistaa satojen miljoonien ihmisten elämän raiteiltaan Amerikassa ja Euroopassa. Ne voivat käynnistää prosessin kohti ns. staattista tasapainoa ja talouden suppenevaa noidankehää, josta puhun enemmän artikkelini lopussa.

Näyttää siltä, että Suomessa ja muissa euromaissa – ”yhden totuuden” maissa - ei uskalleta puhua ääneen talouden tasapainon eri muodoista ja valinnan vaihtoehdoista. Tasapainon eri vaihtoehtojen, kuten staattisen, ”elottoman ja synkän” tasapainon sekä dynaamisen, ”eloisan ja iloisen” tasapainon erojen ymmärtäminen edellyttää syvällistä olioiden välisten suhteiden analysointia, totuudenmukaista käsitteellistämistä ja mallintamista. Lisäksi se edellyttää julkiselta vallalta laadullisesti uutta sääntelyä, jossa sääntelijä uskaltaa nähdä laajatin metsät puilta ja uskaltaa nousta kansallishenkisten intohimojen sävyttämien männiköiden ja lehtojen yläpuolelle. Sinne saakka perinteinen kansallisuusaatteen elävöittävä valtiomiesajattelu ei yllä. Tarkoitetaan sanontoja, kuten ”God bless America”, ”l'État c'est moi” ja ”The sun never sets on the British Imperium”. Nyt Euroopassa tarvitaan kansallisuusajattelua laaja-alaisempaa ja kaukonäköisempää viisautta, jossa eurooppalaiset filosofit ja tiedemiehet olivat ennen hyviä.

Laaja-alaisesti ajateltuna vakaan, tasapainoisen sekä taloudellisesti ja muulla tavalla yhteiskunnallisesti kestävä kehityksen suurimmat syntipukit eivät välttämättä ole julkisen vallan taseiden kautta kulkevilla tulonsiirroissa, eivätkä syntipukit ole ansiotyössä julkisella sektorilla. Suurimmat syntipukit voivat olla yksityisellä finanssisektorilla. Todelliset ongelmat voivat olla objektiiviselta tiedolta huolella piilotetut, joista piiloistaan ne jälleen kerran voivat pulpahtaa näkyville ”yllättäen” näkyville kuin tulppaanit kevätaurinkoon (ilahduttamaan niitä, joille käy hyvin) tai jäävuori, johon Titanic törmää. Ja jälleen kerran talousviisaat eivät suurten ansioittensa vastineeksi keksi muuta kuin ne tavanomaiset ”lääkkeet”. Tärkeimpien instituutioiden ja parempien ihmisten pelastamiseksi höylätään julkista sektoria, tehostetaan julkisen vallan vastuulla olevaa palvelutuotantoa¹ sekä painetaan keskuspankeissa nopeasti lisää kriisirahaa, joilla finanssialan suurimmat instituutiot ja niiden johtajien huikeat optio-ohjelmat pelastetaan.

Hyvin vääristynyt on oletus, että julkinen sektori toimisi aina, kaikkialla ja kaikissa tilanteissa huonosti ja yksityinen samoissa tilanteissa aina paremmin. Esim. Suomessa julkinen sektori ja sen perustason suoraselkäiset työntekijät eivät varmasti ole samanlaisia kuin Kreikassa eurolainoilla vuosia spekuloinut selkärangan eliitti, joka intoutui väärentämään myös virallisia tilastoja ja häpäisi vanhan totuuden selventämiseen tähdänneen kulttuuritaustansa.

¹ joka on oletusarvoisesti aina ja kaikissa (olo)suhteissa huonompaa kuin vastaava yksityinen palvelu, paitsi seteleitä painettaessa.

Suomessa julkisen sektorin työntekijät ovat tyytyneet kohtuullisiin ansioihin ja eläke-etuuksiin ja pysyttäytyneet enimmäkseen tosiasioissa. Virallinen tilastotuotantomme on maailman huipulta, ei suuren huiputuksen väline, kuten valitettavan monissa maissa.²

Enemmistö Suomen julkisen sektorin työntekijöistä on tehnyt ja tekee yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti kiistatta hyödyllistä ja arvokasta työtä. Julkisen opetustoimemme työn tulokset on osoitettu objektiivisesti Pisa-tutkimuksissa maailman parhaimmiksi. Kansansivistystyön ja ”kansankynttilöiden” ansioksi voi lukea myös suomalaisten kiistattoman luovuuden. Väkilukuumme nähden suuret patenttiluvut osoittavat asian. Kansaa on valaistu verovaroin rahoitetulla tiedolla hyvin ja tulokset näkyvät kauas. Kansanterveytemme kohentuminen, yleisen elinikämme sekä terveiden elinvuosien kasvuluvut, ovat vastaansanomattomia osoituksia julkisen verorahoitteen sosiaali- ja terveydenhuoltomme tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta.

Verorahoitteen julkisen sektorimme työn hedelmistä nauttivat Suomessa erityisesti ylemmät sosiaaliryhmät ja naiset. Heihin opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut pääosin kohdistuvat, samoin maamme sisäiset ja ulkoiset maanpuolustuspalvelut sekä sosiaaliturvamme, eritoten eläke- ja vanhuudenturvamme, vahva omaisuuden suoja. Eliitillä on eniten suojattavaa omaisuutta, jonka he voivat valtiovallan ja sosiaaliturvajärjestelmämme suojeluksessa sekä ahkeran julkisen sektorin työntekijöiden tuella siirtää perillisilleen. Ehkä ei kulu kauaakaan, kun Suomi on palannut takaisin yhtä kovaan ja julmaan luokkayhteiskuntaan, jonka purkamisen aloitimme verisesti noin sata vuotta sitten, kiitos sosiaaliturvamme.

Kylliksi ei voi korostaa sitä, että julkisen sektorin työntekijämme ovat osallistuneet solidaarisesti pienillä palkoillaan ja kohtuullisilla eläke-eduillaan maanmiestensä ja – naistensa uskolliseen palvelemiseen maanpuolustuksessa, opetuksessa, terveys- ja sosiaalipalveluissa, aluksi kaikille tasapuolisesti luokka- ja yhteiskuntarajoihin katsomatta ja nyttemmin erityisesti ylempien sosiaaliryhmien hyväksi.

Eliittimme on saanut hyvää halvalla. Tämän poikkeuksellisen tilanteen, lähes ihmeen (yleensä markkinataloudessa laadukas hyödyke on kalliimpaa kuin laaduton) on saanut aikaan vastuullisesti toimivat ahkerat julkisen sektorimme työntekijämme. He eivät ole rahanahneita, eivätkä taipuvaisia keinotteluun, kuten monet finanssisektorin toimijat. Julkisen sektorin työntekijät ovat kohtuutta arvostavia säällisiä ihmisiä. He tuottavat työllään arvoja lähimmäisilleen ja antavat arvoa muillekin ihmisille kuin itselleen ja omaisilleen. Ja kannattaa jälleen toistaa. Erityisesti julkisen sektorin työntekijät arvostavat maamme eliittiä, joille heidän palvelunsa ja verorahansa pääosin kohdistuvat opetuksen, terveydenhuollon, maanpuolustuksen ja lakisääteisen eläkejärjestelmän kautta.

Vastaavasta yhteiskunnallisesta arvostuksesta, lähes ylellisyydestä, eivät nauti esim. USA:n eliitti, joka on koteloitumassa omaan maailmaansa ja on syystä saamassa kansan vihat niskaansa. USA:ssa laadukas yksityinen terveydenhuolto maksaa asiakkaalle moninkertaisesti suomalaiseseen verrattuna, samoin korkeakouluopetus.

Julkinen sektorimme on edistänyt sukupuolten tasa-arvoa esimerkillisesti, erityisesti naisilla.³ Puolustusvoimamme ja poliisimme ovat kohtuullisin kustannuksin ylläpitäneet ulkoista ja sisäistä rauhaa

² Sanonta ”vale, emävale, tilasto” kuvastaa sanojan ahdasälyistä ymmärtämättömyyttä ja loukkaa suuresti niitä kunnollisia ja tunnollisia ihmisiä, jotka arvostavat enemmän kapea-alaista totuutta kuin leveitä valheita, joilla nuo ahdasälyiset typerykset muita ihmisiä huijaavat ja loukkaavat.

paitsi Suomessa myös monissa ulkomaiden kriisipesäkkeissä, vaikka valtio onkin häpeällisesti laiminlyönyt rauhanpuolustustehtävissä vammautuneiden sosiaaliturvan.⁴

Vain moniarvoisuutta sietämätön ja tosiasioista tietämätön typerys voi yleisesti syyllistää Suomen julkisen sektorin työntekijät finanssikriisien takia. Jos julkisen sektorimme ruohonjuuritason työntekijöitä on aihetta jostain moittia, moittitakoon heitä siitä, etteivät ole ottaneet oppia esim. työeläkelaitostemme (julkisyhteisöjä nekin) ja muiden finanssialan yritystemme johtajilta, jotka ovat junailleet itselleen huimia lisäansioita ulkomaisten esimerkkien innoittamina jo ennestään tähtitieteellisten ansioittensa päälle taantumista ja noususuhdanteista piittaamatta. Kunnollisina ihmisinä vastuulliset julkisen sektorin työntekijät ymmärtävät – muulloinkin kuin jouluna - että hyvä yhteiskunta ei pysy koossa hillittömän ahneuden ja kilpailun voimalla, vaan tositedon, taidon, kohtuuden sekä hyvän tahdon voimalla. Toivottavasti olen väärässä epäillessäni, että finanssialan johtajat ovat epäonnistuneet kaikissa viimeksi mainituissa voimainkoetuksissaan.

Ei mitään niin hyvää, ettei jotain pahaa. On totta, että monissa maissa, myös Kreikassa ja Suomessa, lukumäärältään pieni, mutta hyvin vaikutusvaltainen osa julkisen sektorin poliittishallinnollista eliittiä - suurimpien työeläkelaitostemme johto mukaan lukien - on valitettavasti laiminlyönyt julkisen sektorin kehittämistehtäviä viimeisten vuosikymmenien aikana. Erityisesti on laiminlyöty mahdollisuudet kehittää julkista sektoria tietotekniikan tarjoamalla uusilla välineillä.

Estäessään julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen tietojärjestelmien arkkitehtuurin sekä sen kanssa yhteensopivien sosiaaliturvalakien kehittämisen kestävä tiedon pohjalle julkisen vallan eliitti on tehnyt tahallaan satojen, ehkä tuhansien miljoonien eurojen vahingot suomalaisille. Lisäksi se on laiminlyönyt velvollisuutensa ja oikeutensa puolustaa julkisella sektorilla hyvää tulosta tekeviä työntekijöitä. Julkisesta sektorista ja sen työntekijöistä on tehty lähes sylkykoppi.

Edellä kuvatun akanvirran ei kuitenkaan pidä antaa hämärtää arkielämän kokemuksiin ja moniin tutkimuksiin nojautuvaa totuudenmukaista kokonaiskuvaa. Ilman tunnollisesti ansiotyötään, kukin omilla saroillaan tekevää julkista ja yksityistä sektoriaan Suomella ei olisi ollut tahtoa, voimaa ja kykyä nousta pääosin omin voimin ja avuin sivistys- ja hyvinvointivaltioiden kärkijoukkoon 1900-luvun kolmesta raskaasta sodasta ja vuosisadan lopun pahasta lamasta. Julkinen ja yksityinen sektori ovat ainakin Suomessa osoittautuneet toisilleen yhtä tarpeellisiksi kuin maa ja aurinko. Nyt molempien sektoreiden tulevaisuus näyttää Suomessa synkältä. Eikö suomalaisten olisi syytä havahtua yhteistuumin arvioimaan ilmassa olevia uusia Euroopan vakausmekanismien kaavailuja oman ja Euroopan edun takia? Olemmehan suomalaisia ja eurooppalaisia.

³ Tämäkään ei ole ihme. Onhan esim. sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikön sukupuolijakautuma 12-0 naisten hyväksi. Tähän epäkohtaan arvoja, erityisesti tasa-arvoja, vaaliva istuva presidenttimme Tarja Halonen ehtii vielä virkakautenaan puuttua, vaikkapa uuden vuoden 2012 puheessaan.

⁴ Vanhaan aikaan sanottiin, että suutarin lapsella ei ole kenkiä. Nykyään on syytä sanoa, että valtion työntekijällä ei ole kunnollista oikeus- ja sosiaaliturvaa. Valtion eläkkeiden rahastointiaste on vain noin puolet yksityisen puolen eläkevastuiden rahastointiasteesta. Valtion ylin johto ei pidä huolta ”omistaan”, mutta toki omista eduistaan.

Saksa ja Ranska junailevat nyt euroalueelle kummallista vakausmekanismia. Näyttää siltä kuin vakausmekanismin kaksi viimeistä vaunua eli julkisen sektorin työntekijät ja veronmaksajat olisivat putoamasta kyydistä vakausjunan pyyhältäessä kohti aurinkoisempaa tulevaisuutta. Kyydistä putoavat ovat pohjoismaisen menestyksen takuuvaunuja. Ainakin Suomessa takuuvaunuissa on vain vähän vapaamatkustajia ja aikaisempaa vähemmän ykkösluokan matkustajia, joiden hyvinvoinnista takuuvaunulaiset Suomessa erityisesti huolehtivat.

Ainakin toistaiseksi suomalaisten edellytetään osallistuvan salaisen, lähes mystisen mekanismin IMF+ EVVR+ EVM+ EKP jne. kautta Euroopan- ja maailmanlaajuisesti operoivien finanssialan toimijoiden ehkä yltiöpäisiin riskeihin, joihin voi liittyä "vivutusta" johdannaisten avulla. Mekanismin kautta voimme myös joutua osallistumaan nykyistä enemmän euroeliitin ylellisen elämän kuluihin, erityisesti Pisan tornin eteläpuolella olevalla euroalueella sekä EU:n elimissä. Eteläisissä euromaissa verojen perintä ei ole likimainkaan yhtä tehokasta kuin esim. Suomessa ja verorahojen kohdentamisessakin voi uskoa olevan meitä enemmän leväperäisyyttä. EU:n kansanedustajat sekä viran ja toimenhaltijat eivät maksa huipputuloistaan samoin perustein veroja kuin muut eurooppalaiset ja ansaitsevat eläkeoikeuksia muita eurooppalaisia paremmin ehdoin. Osallistuminen tällaisiin mekanismeihin suomalaisilta perityillä verovarjoilla on uhkapeliä kansallinen kestävyysvajeemme huomioon ottaen; näin on ainakin, ennen kuin kokonaiskuva vakausmekanismista on selventynyt Suomen kansalaisille.

Euroopan tai euroalueen vakausmekanismin kokonaiskuva tai kokonaiskäsite - jonka selventämistä EU- eliitti painottaa pääministeri Jyrki Kataisen tavoin - muistuttaa hiukan Neuvostoliiton tilaa 1980-luvun lopulla. Myös NL:ssa eliitti oli valaisevinaan kansalle tietä hyvinvointiin, mutta hakshti itseään kiinnostaviin maailmanpolitiikan valtapeleihin sekä järjestämään itselleen kansasta poikkeavia etuoikeuksia ja hyvinvointia. Tämän edellytyksenä oli, että kansaa pidettiin kurissa, järjestyksessä ja tietämättömydessä. Oikeuksistaan, velvollisuuksistaan ja mahdollisuuksistaan tietämättömältä kansalta on helpompi lypsää työsuorituksia ja rahaa eliitin tarpeisiin kuin asioista perillä olevalta kansalta.

Pelkään, myös omista kokemuksistani, että Suomessakin julkisen sektorin työntekijöitä uhkaavat joukkopassitukset kilometritehtaalle, joka ympäröidään tiedon muurilla. Tiedon muurilla eliitti väittää suojelevansa liiton solmineiden Euroopan kansojen etua, esim. Suomessa suuren valiokunnan, hallituksen ja muiden elinten salaisissa istunnoissa. Todellisuudessa eliitti voi "suojella" kansaa merkityksellisiltä

tosiasioilta turvatakseen omat etuoikeutensa rahaan, hyvinvointiin ja tietoon, kuten tapahtui Euroopan kommunistimaissa.

En tohdi ennustaa, että julkisen sektorin työntekijöiden mahdolliset joukkopassitukset kilometritehtaalle olisivat päämäärältään tai määränpäältään yhtä pahoja kuin juutalaisten junakuljetukset 1940-luvun Saksassa, enkä tohdi verrata tiedon muuria Berliinin muuriin. Kuitenkin uskon, että säällisten ihmisten on hyvä varautua pahimpaan. Historian tragediat voivat toistua, vaikeivät tietenkään täsmälleen samalla tavalla kuin ennen.

Suomalaisilta rehellisiltä veronmaksajilta viedään nyt vauhdilla uskoa ja toivoa julkisen vallan rehellisyyteen ja veronmaksun kannattavuuteen. Se voi turmella yhteiskuntaa vuosikymmeniksi. Jos tai kun verovarojamme alkaa valua salassa hämäräperäisesti suunnitellun saksalais-ranskalaisen vakaumusmekanismin kautta suomalaisia yleisesti ottaen huonommin julkista leiviskäänsä hoitaneille maille ja yhteisöille, pelimme voi olla jo menetetty. Ja vaikka jokunen lantti tästä rahavirrasta tipahtaisikin prosessia junailevien monien finanssialan välikäsien sormien lomitse solidaarisesti vaikeuksissa olevan maan hädässä oleville kansalaisille, ennuste ei ole suomalaiselle veronmaksajalle ja mahaan lyötävälle julkisen sektorin työntekijälle hyvä. Jo nyt eräiden monikansallisten yksityisten sosiaali- ja terveystaluyritysten voittoja valutetaan vaivihkaa veroparatiiseihin. Tunnollisten ja kunnollisten ihmisten luottamukselta verojärjestelmäämme on perusta putoamassa. Salassa suunniteltu saksalais-ranskalainen vakaumusmekanismi ei tuota luottamusta lisää. Päinvastoin.

On aika panna piste Suomen julkisen sektorin työntekijöiden jatkuvalle syyllistämislle rikkomuksista tai rikoksista, joita he eivät ole tehneet. Jos tosiseikkoja vakaumusmekanismista ei aleta avoimesti tutkimaan ja keskustelemaan avoimesti eri vaihtoehtoista, voi valitettavasti käydä, kuten kävi 1930-luvun Saksassa. Tietyille ihmisryhmille määrättiin rintaan tähti, säädettiin virkakielto ja heistä tehtiin automaattisesti syyllisiä kaikkeen pahaan. Julkisen sektorin työntekijöitämme uhkaa nyt samantyyppinen ”automaattinen syyllisyys”. Vielä syyllistämässä ei ole edetty niin pitkälle kuin tapahtui 1930-luvun Saksassa, mutta kuten sanottu ”kaikki on mahdollista”, vaikei kirjaimellisesti olekaan.

Suomessa ei pidä sinisilmäisesti uskoa siihenkään, että salaisesti ja taas ”huippukiireellä” tosiasiatiedon huput silmillä valmisteltu saksalais-ranskalainen vakaumusmekanismi toisi suomalaisille edes välillisesti hyvää vientimme kehitysnäkymien parantuessa tai säilyessä hyvinä. Entäpä, jos tuloksena onkin muunnelma Humen giljotiinista, joka ei pidä paikkansa sosiaalisessa maailmassa. Muunnelmassa tiedolla leikataan hu(i)putetulta suomalaiselta mieheltä ja naiselta pää ja munat tai munasarjat erilleen vakaumusmekanismin eri koreihin ”hajota ja hallitse”- oppien mukaisesti.

En hämmästyisi, jos näin kävisi. Vakaumusmekanismin rakenteita ei ole vahingossa suunniteltu salassa. Kuka tietää, mitä takahuoneissa on jo sovittu ja päätetty? Vakaumusmekanismia ei ole edes yritetty rakentaa kestävänsä tiedon pohjalle, mikä edellyttäisi mekanismin vaihtoehtoisten rakenteiden julkista, avointa ja demokraattista valmisteltua, mistä mahdollisuudesta ainakin Pohjolassa on joku joskus puhunut.

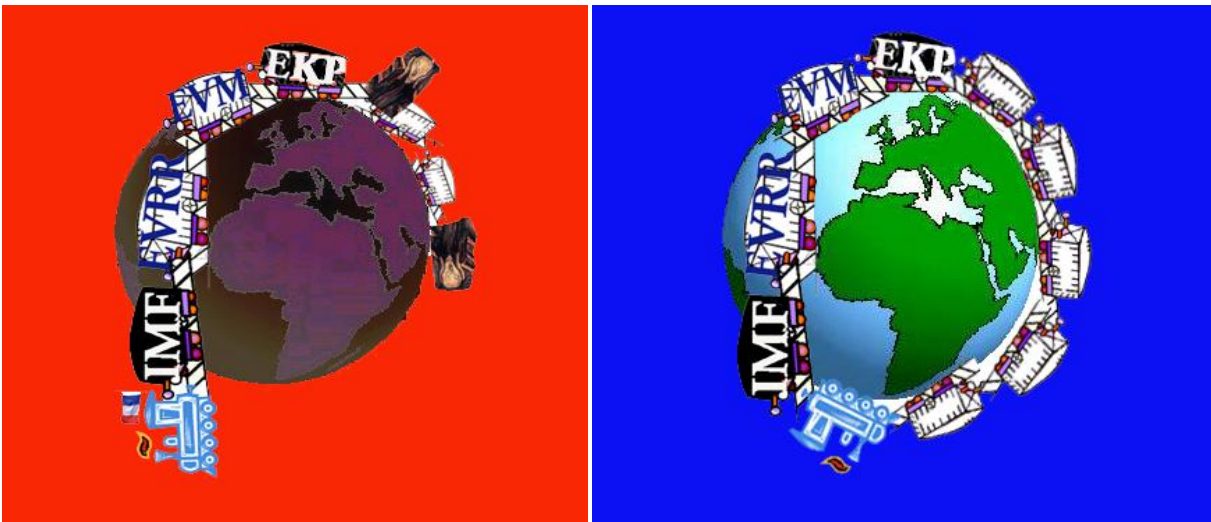
Kestävä objektiivinen tieto ja sen avoin käsittely on ainoa toimiva perusta yhteiskunnan kestäväälle kehittämiselle niin luonnon, sosiaalisten suhteiden kuin taloudenkin kannoilta katsottuna. Popperin perään kuuluttama avoin yhteiskunta on taas pahassa vaarassa.

Edellisessä kuvassa näyttää siltä kuin vakauden juna leijuisi ilmassa Joulupukin ja porojen seurassa. Tarkemmassa katsannossa vaunujen IMF, EVRR, EVM, EKP kytkennät veturiin ja toisiinsa eivät vakuuta.

Elementit ovat liki toisiaan, mutta eivät kiinni toisissaan, jolloin vain alamäki ja painovoima saavat ne liikkumaan näennäisen synkronoidusti. Vain demokraattisen valvonnan, avoimen arvostelun ja objektiivisen tiedon ulottumattomiin itsensä puolijumalalliseen asemaan markkinavoimien rinnalle nostanut EKP näyttää olevan maan päällä (tarkemmassa katsannossa pohjoisnavan päällä) mustassa vaunussa, josta tietoa, toivoa ja rahaa ei kansalle tipu.

Euroopan vakausmekanismin kehittämistyössä tarvitaan nyt suomalaista sisua, rationaalisuutta sekä *ennen kaikkea kestävään tietoon nojautuvaa avointa luovuutta*. Muuten Euroopan vakausmekanismista voi kehittyä nykyajan Molotov–Ribbentrop-sopimus, jonka salainen lisäpöytäkirja tuotti suomalaisille paljon hikeä, verta ja kyneleitä – ja tietenkin monille muille myös. Tai ehkä strategiasta tulee samanlainen kuin vuonna 2000 päätetystä Lissabonin strategiasta. EU:n herrat ja rouvat sopivat yksimielisesti, että EU:sta tulee maailman kilpailukykyisin talousalue vuoteen 2010 mennessä. Ei tullut. Euroalueesta näyttää pikemminkin tulevan maailmanhistorian suurin ja tuottoisin pelikasino finanssikeinottelijoille. Siitä kärsivät erityisesti julkisen sektorin työntekijät ja rehelliset veronmaksajat.

Keinottelu rahalla ja rauhalla, euroalueen vakaudella sekä ihmisten välisellä solidaarisuudella voi pahimmallaan vaarantaa monien eurooppalaisten ihmisten tulevaisuuden. Vakautta luovat mekanismit voivat markkinavoimien ohjauksessa synnyttää staattisen eli *elottoman tasapainon* eli negatiivisen kurjuuteen vievän kehän, joka imee luovuutta ja elinvoimaa suurelta osalta eurooppalaisia ja pahimmissa tapauksessa suurelta osalta ihmiskuntaa. Jos näin ikävästi käy, Euroopan vakausunan vaunut roikkuvat määränpäässään absoluuttisen vakaana ja liikkumattomina toivottoman ja elottoman maapallomme ympärillä kuin timantit hiiliakivoksessa, josta kukaan ei ole niitä enää poimimassa (vasen kuva). Maaperä totalitarismille on kynnetty.

Parempi vaihtoehto on kehittää dynaamista, kestävään tietoon ja kehitykseen perustuvaa *eloisaa tasapainoa*. Dynaaminen vakausmekanismin ominaisuuksien tunnistaminen on tai voi olla alku maailmanlaajuiselle positiiviselle kehälle (oikea kuva). Tässä vaihtoehdossa juna on sosiaalisesta katsannossa kuin *ikiliikkuja*. Veturi työntää samoja vaunuja, joita se vetää. Ikiliikkujaan perustuva eloisa dynaaminen vakausmekanismi ei ole mahdottomuus loogisessa ja reaalisessa sosiaalishistoriallisessa katsannossa.

Eloisaa sosiaalista maailmaa ja sen dynaamista tasapainoa eivät sido kaikilta osiltaan samat tai samanlaiset 0-summapeliin perustuvat lainalaisuudet kuin esim. fysiikassa. Tietenkin fysiikan lainalaisuudet sitovat myös elollista maailmaa, esim. fysiikan laki, joka kieltää materian ja energian luomisen tyhjästä. (Se ei välttämättä päde kvanttimekaniikassa.) Sen sijaan sosiaalisessa maailmassa energiaa, kuten rahaa, voi luoda tyhjästä. Tämän monien keskuspankkien harjoittama ns. määrällinen helpottaminen (QE = quantitative easing) viime vuosilta osoittaa, puhumattakaan Zimbabwen rahapolitiikasta.

Rahan tyhjästä luomisen osoittaa mahdolliseksi myös finanssisektorin *menestys*. Menestys kasautuu parhaimmille finanssialan pelureille. Valitettavan usein ja esim. johdannaiskaupoissa aina tätä menestystä vastaa raha-arvossa yhtä suuri *menetyks* vastapelaajalle 0-summapelin sääntöjen mukaisesti. Menettäjiä ovat usein myös veronmaksajat, irtisanotut julkisen ja yksityisen sektorin työntekijät sekä lakisääteiseen eläkejärjestelmään pakolla rahojansa investoineet nuorempina kuolevat palkansaajat 0-summapelin sääntöjen sekä kristillisten periaatteiden mukaisesti.⁵

Yhden toimijan menestys ei kuitenkaan välttämättä ole toiselle toimijalla yhtä suuri menetyks. Sosiaalinen maailma ei aina nollasummapeliä, vaikka finanssisektorin monet liiketoimet ovatkin.

Pahimmassa tapauksessa finanssialan liiketoimet aiheuttavat ”miinussummapeli”, jossa lopputulos on kokonaisuutena vähäisempi kuin pelin alkutilanteessa. Pelin seurauksena on siis negatiivinen, suppeneva kehä. Peli johtaa taantumaan, lamaan sekä kasvavaan köyhyyteen. Miinussummapeli lamaannuttaa ihmiset ja romahduttaa kulttuurin pahimmillaan sukupolvien ajaksi.⁶

Puntaroitaessa tasapainojen luonteita, erityisesti eloisan dynaamisen tasapainon eli laajenevan hyvän kehän suhdetta staattiseen elottomaan tasapainoon eli suppenevaan pahan kehään on syytä tehdä mahdollisimman selväksi ero absoluuttisten ja suhteellisten sosiaalisten suureiden välillä.

Finanssisektorin nollasummapeleissä, esim. johdannaiskaupoissa, lopulliseksi pelivelan maksajaksi joutuvan vähätuloisemman veronmaksajan ja julkisen ja yksityisen sektorin työntekijän suhteellinen menetyks on suurempi kuin menetyksstä vastaava suhteellinen voitto, vaikka absoluuttisissa euromäärissä voitot ja tappiot ovat samat. Lähihistoria noin puolen vuosisadan ajalta on selvästi osoittanut, että näin on. Finanssialan suurituloisimmat ovat pohjatonta kilpailuviettiään, rahanahneuttaan ja muita tarpeitaan tyydyttääkseen tarvinneet absoluuttisissa rahasuureissa mitattuna jatkuvasti lisää rahaa. Usein tämä raha on pois pienituloisilta ja keskituloisilta. Jälkimmäisiltä poisotetun rahan suhteellinen arvo (value for money) on paljon suurempi kuin rikkaille kohdistetun absoluuttisesti samanarvoisen rahan suhteellinen arvo.

Näyttää siltä, että edellä kuvattu taloudessa yleispätevä *vähenevän rajahyödyn laki* on nyt kovalla kädellä ja mahdollisesti kiihtyvällä vauhdilla ajamassa Euroopan ja koko maailman taloutta lamaannuttavalle negatiiviselle kehälle. Prosessin loogisena lopputuloksena on staattinen eloton ja toivoton tasapaino (vasen kuva). Tällaisesta toivottomuudesta on historiassa havaittu totalitarismin imevän tuhovoimansa.

⁵ Sillä, jolla on, sille annetaan ja siltä, jolla ei ole, otetaan pois sekin, minkä hän luuli itsellään olevan. On myös parempi antaa kuin ottaa. Köyhä antaa vähästäänkin. Ja rikas ottaa vähäväkiseltäkin, jos vähäväkisiä vähäisillä rahoillaan on riittävän paljon rikkaan pohjattomia tarpeita tyydyttämään. Lakisääteinen ansioeläkejärjestelmä toimii viimeksi mainitulla periaatteella. Vähävaraisemmat, todennäköisesti nuorempina kuolevat on pakotettu rahoittamaan paitsi omia eläkkeitään myös pitempään elävien, itseään parempiosaisten vanhuuseläkkeitä.

⁶ Se, että Raamatussa sanotaan Jumalan kostavan isien pahat teot kolmanteen ja neljänteen sukupolveen, ei ole tuulesta temmattu ajatus. Näin todella tuntuu joskus käyvän.

Jotta Suomi ja muu Eurooppa välttyisi totalitarismin nousulta ja pääsimme eloisan, dynaamisen ja kestävän kehityksen uralle, ensiksi on huolehdittava siitä, että Euroopan vakauserkänismän ("junan kulua ohjaavat kiskot") rakennetaan julkisesti ja avoimesti realistiselle tietopohjalle. Kiskojen on oltava tukevasti maaemon tuntumassa eikä taivaalle Joulupukin reen tuntumassa (ensimmäinen kuva).

Toiseksi on pidettävä huoli siitä, että vakauserkänismillä ei riistetä julkisen sektorin työntekijöitä eikä yksityisenkään. Tulonjakoon työn ja pääoman välillä on aihetta kiinnittää nykyistä paljon enemmän huomiota. Euroalueen vakauserkänismän ns. "kultaisen säännön"⁷ toimeenpano edellyttää luonnollisesti reilua tulonjakoa työn ja pääoman välille, koska kultainen sääntö kieltäisi jatkossa työvoiman mahdollisuuden velkaantua esim. eläkejärjestelmissä ns. kattamattomina eläkevastuina. Esim. Suomen ja Saksan ahkerille ja luoville julkisen ja yksityisen alan työntekijöille tulee maksaa kunnon korvaus heidän aikaansaannoksistaan. Vaihtoehtona on se, että heidän ansiotyöllään luomilla rahoilla pelataan finanssipelejä EVRR:n, EVM:n tai jonkin muun vakauserkänismän instituution suojissa. Esim. Saksan tuottamaa vaihtotaseen ylijäämää hussattiin ehkä satojen miljardien eurojen edestä USA:n subprimelainoihin sen sijaan, että rahoilla olisi tuettu saksalaisten omistusasumista. Miksi työntekijät eivät voisi Saksassa ja Suomessa käyttää osan kovalla työllä ansaitsemistaan työeläkevaroista oman asunnon asuntolainaan, kuten voi tehdä esim. Singaporessa.

Kolmanneksi, Euroopan vakauserkänismän (junan) ei tule saada siirtää varoja maantieteellisestä paikasta, ajankohdasta ja toimijoilta toiselle yksistään tai pääosin sen takia, että varojen siirto ja pelit esim. johdannaisilla ovat jännittäviä, kehittäviä ja parhaille pelaajille ja heidän päämiehilleen hyvin tuottoisia periaatteella: *Mitä enemmän transaktioita, sitä enemmän toimenpidepalkkioita ja voittoja.* Tällä periaatteellaan finanssiteollisuus on ajanut maailmaa sivuraiteelle jo pitkään. Huonoimpien pelureiden pelivelat ovat langenneet veronmaksajien ja julkisen sektorin työntekijöiden maksettaviksi.

Oikeanpuoleisen kuvan junan *tyhjät vaunut* symboloivat tätä finanssialan vallannutta varojen siirtelyä ristiin rastiin maailman finanssikeskusten ja muiden pelureiden välillä. Liiketoimilla on niistetty satoja tai tuhansia miljardeja sadoilta miljoonilta ihmisiltä ympäri maailmaa. Varat ovat kasaantuneet huippurikkaille eliitti-ihmisille, joista osalla voi olla sairaaloinen peli- ja rahahimo. Tällaisia markkinavoimia on vaikea tyydyttää ja rauhoittaa. Ne eivät pyri eloisaan ja vakaaseen ihmislähtöiseen tasapainoon.

Euroopan pysyvistä vakauserkänismista muine siihen liittyvine instituutioineen tulee yleinen vakauden, vaurauden, rahan ja rauhan juna vasta silloin, kun juna valjastetaan kestävän tiedon avulla todella kulkemaan kohti kestävästä kehityksestä. Ne kyynikot ovat väärässä, jotka väittävät, ettei se ole mahdollista, koska kriisit ja lamat välttämättä tulevat ja menevät. Tie kestävään kehitykseen on mahdollista, jos ihmiset alkavat kantaa yhdessä huolta siitä, että rahan- ja vallanahneet pelinhimoiset ihmiset eivät pääse heiluttamaan ihmiskunnan pyrkimyksiä vakaaseen kestävään kehitykseen. Esim. Euroopan, tai ainakin Suomen nousu - monien vaikeuksien tekijöistä huolimatta - tieto- ja hyvinvointiyhteiskunnaksi osoittaa, hyvinvointia voidaan rakentaa kestävän tiedon varaan. Valitettavasti julkinen sektorimme on nyt vaarassa pudota tästä kehityksestä. Se pitää estää, koska siitä kärsisi koko Suomi.

Koska suurin osa läntisestä ja pohjoisesta maailmasta elää jo aineellisessa yltäkülläisyydessä, eurooppalaisessa työllisyys- ja sosiaalipolitiikassa kannattaa kiinnittää erityistä huomiota finanssiteollisuuden taipumukseen tehdä liian paljon transaktioita eli finanssiliiketoimia, joita

⁷ Kultainen sääntö ei Golden rule tarkoittaisi sitä, että jokaisen euromaan omat perustuslait estäisivät maan budjettivajeen kasvun ja velkataakan paisumisen yli euron vakaussopimuksen rajojen.

oikeanpuoleisen junan tyhjät vaunut symboloivat. Riittää, että tarpeetonta tavaraa rahdataan maailman reunasta reunaan. Varojen siirto samalla tavalla on vahingollista.

Euroopan pysyvässä vakausmekanismissa kannattaa keskittyä siihen, miten turhat rahan, muiden varojen, tavaroiden ja palvelujen siirrot minimoidaan. Kestävä tiedon selventäminen suo tälle minimoinnille erinomaiset edellytykset. Jos Euroopan pysyvä vakausmekanismi perustetaan kestävänsä tiedon varaan, Eurooppa voi näyttää suuntaa paitsi itselleen myös muulle maailmalle.

Suomella on mahdollisuus, oikeus ja velvollisuus osallistua tähän työhön. Suomella ja suomalaisilla on maailmalla hyvä maine. Osallistamalla kestävänsä tiedon avulla Euroopan vakausmekanismin rakentamiseen parannamme elinolosuhteitamme ja hyvää mainettamme Euroopassa ja koko maailmassa.

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta 2012

Timo Karjalainen

Valtiotieteiden maisteri

Helsinki